

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

JOHN UPDIKE

Rabbit e bogat

Traducere din engleză și note de
GEORGE VOLCEANOV

HUMANITAS
fiction

Coperta
ANGELA ROTARU
Redactor
RALUCA POPESCU

JOHN UPDIKE
RABBIT IS RICH

Copyright © 1981 by John Updike

This translation published by arrangement with Alfred A. Knopf, a division of
Random House Inc.

All rights reserved.

Toate personajele și firmele din această carte sunt fictive și orice asemănare cu
persoane sau locuri reale este o pură coincidență. În Pennsylvania nu există o
reprezentanță Toyota de care autorul să fi avut cunoștință.

Mulțumiri pentru permisiunea de a cita din materiale deja publicate:

Alfred A. Knopf, Inc.: Extras din „A Rabbit as the King of the Ghosts“ de Wallace
Stevens. Din *The Collected Poems of Wallace Stevens*. Copyright 1942 by Wallace
Stevens, copyright renewed 1970 by Holly Stevens.

Rightsong Music, Inc.: Extrase din Hot Stuff de Pete Bellotte, Harold Faltermeyer,
și Keith Forsey. Copyright © 1979 by Rick's Music, Inc., and Revelation Music /
Ed. Intro. Published in the U.S.A. by Rightsong Music, Inc. Extras din *One Night in
a Lifetime* de Peter Bellotte și Harold Faltermeyer. Copyright © 1997 by Rick's Music,
Inc. Earborn Music, and Purple Cow Music. Administered by Rightsong Music, Inc.,
throughout the world. International Copyright Secured. All Rights Reserved.
Used by permission

© HUMANITAS FICTION, 2010, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
021/408 83 73, fax 021/408 83 74
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

UPDIKE, JOHN

Rabbit e bogat/John Updike; trad.: George Volceanov. –

București: Humanitas Fiction, 2010

ISBN 978-973-689-367-4

I. Volceanov, George (trad.)

821.111(73)-31=135.1

La căderea serii își aprinde un trabuc ca lumea, urcă în micuțul autobuz hârbuit și poate că-și înjură carburatorul, după care o taie spre casă. Tunde gazonul sau exersează pe furiș cu mingea de golf la o gaură, iar apoi e gata de cină.

GEORGE BABBITT, despre Cetățeanul Ideal

*Dificultatea de-a mai gândi la sfârșitul zilei,
Când umbra diformă acoperă soarele
Și nu mai rămâne nimic, în afară de lumina de pe blana ta...*

WALLACE STEVENS, „Un iepure pe post de rege al stafiilor“

I

S-a zis cu benzina, își spune în sinea lui Rabbit Angstrom, stând în vitrina salonului auto Springer Motors, peste care s-a așternut praful verii. Privește traficul de pe Route 111, un trafic oarecum subțire și timorat, în comparație cu cel de altădată. A dracu' lumea asta, i se termină benzina. Lui însă n-au ce să-i facă, cel puțin deocamdată, fiindcă nici o rablă de pe șosea nu consumă mai puțin la suta de kilometri decât Toyotele lui, care au și costuri de întreținere mai mici. Celor care intră în salonul auto nu trebuie să le zică decât „Citiți numărul din aprilie al revistei *Consumer Reports*“. Și de intrat lumea intră, căci pe zi ce trece e mai disperată, știe că s-a zis cu marea călătorie americană de pe șosele. Se stă la cozi la care galonul de benzină se vinde cu 99,9 cenți, iar nouăzeci la sută din benzinării urmează să fie închise în weekend. Guvernatorul statului Pennsylvania cere să se introducă vânzarea de benzină în valoare de minimum cinci dolari de persoană, ca să se pună capăt panicii crescânde. Iar camionagiii care nu pot cumpăra motorină au ajuns să tragă cu arme de foc în propriile camioane. S-a semnalat un astfel de incident chiar în ținutul Diamond, pe lângă Pottsville Pike. Lumea o ia razna, își cheltuiește în draci toți dolarii buni de aruncat la gunoi, de parcă ar veni sfârșitul lumii. Și, când oamenii cumpără o Toyota, el le spune că își preschimbă dolarii în yen. Iar ei îl cred. În primele cinci luni ale anului 1979 s-au vândut o sută douăsprezece bucăți noi și la mâna a doua, iar în primele trei săptămâni ale lunii iunie au plasat deja opt Corolla, cinci Corona, inclusiv una break, ediție limitată, plus o Celica despre care Charlie spunea că arată a mașină de pește, cu un profit brut mediu de opt sute de dolari pe automobil. Rabbit e bogat.

Este proprietarul firmei Springer Motors, una din cele două reprezentanțe Toyota din zona Brewerului. Sau, mai curând, coproprietar, cu soția lui, Janice, pe o jumătate din afacere, iar cealaltă jumătate îi aparține mamei ei, Bessie, care a moștenit-o acum cinci ani, la

moartea bătrânului Springer. Rabbit se simte însă stăpân pe toată compania, se prezintă la salon zi de zi, verifică hârtoğăria și statele de plată, intră și iese, îmbrăcat la patru ace, din atelierul de service și piese de schimb, unde oamenii lucrează acoperiți de-o peliculă de ulei și se uită în sus, cu ochii lor albicioși din motoarele luminate de becuri, ca de pe lumea cealaltă, în timp ce el ia contact cu publicul, cu comunitatea, este vedeta și vârful de lance al celor douăzeci și cinci de angajați și al spațiului de lucru de zece mii de metri pătrați, care pare o umbră întinsă undeva în spatele lui, în timp ce el stă în față. Pe peretele din imitație de lambriu, în realitate placaj cu striatii neregulate, de lângă ușa care dă în biroul său, sunt agățate vechi tăieturi din ziare, înrămate, și fotografii cu echipa, inclusiv două cu lotul complet al selecționatei districtuale, din vremurile când era un erou al jocului de baschet, cu douăzeci de ani – ba nu, cu mai bine de douăzeci și cinci de ani în urmă. Până și sub sticlă, hârtia continuă să se îngălbenească, asta ține de compoziția chimică a hârtiei, nu doar de contactul cu aerul, îl duce cu gândul la pata tot mai vizibilă a păcatului cu care îi speriau cei mari pe copii. ANGSTROM ÎNSCRIE 42 DE PUNCTE. „*Rabbit*“ *duce Mt. Judge în semifinale*. Readuse la viață din podul unde părinții lui răposați le ținuseră mult timp în albume al căror lipici se uscaseră, astfel încât se desprinseseră de pe pagini ca pieile de șarpe, aceste tăieturi din ziare au fost expuse la sugestia lui Fred Springer, care avea o vorbă, cum că reputația unei firme este imaginea proiectată de omul care intră în contact cu publicul. Știind că moartea începuse să-i dea târcoale cu mult timp înaintea de a se duce, Fred îl pregătea pe Harry să devină imaginea publică a firmei. Când te gândești la cei dispăruți, n-ai cum să nu le fii recunoscător.

Cu zece ani în urmă, când Harry a fost concediat din postul de linotipist și s-a împăcat cu Janice, tatăl ei l-a angajat ca vânzător și după cinci ani, când i-a sosit sorocul, a avut amabilitatea să moară. Cine-ar fi crezut că un omuleț așa de agitat și activ, uns cu toate alifiile, ar putea sfârși din cauza unui infarct masiv? Era hipertensiv: de ani de zile avea tensiunea diastolică în jur de doisprezece. Îi plăcea la nebunie sarea. Îi plăcea la fel de mult să discute politica republicană, iar atunci când Nixon nu i-a mai lăsat nimic de zis, într-un fel, a explodat. De fapt, a mai apucat un an sub Ford, dar pielea de pe față i-a devenit tot mai rigidă, iar petele roșii de pe pomeți i s-au înroșit și mai tare. Când s-a uitat să-l vadă cum arată rujat pe față, culcat

în sicriu, Harry și-a dat seama că moartea îl păștea de mult – după ce murise, Fred nu se schimbaseră mai deloc. După cât s-au văicărit Janice și maică-sa, ai fi zis că a dat colțul vreun Făt-Frumos Curajos sau Moise. Poate că Harry n-a pus la suflet treaba asta din cauză că la data aceea el își îngropase deja ambii părinți. S-a uitat la Fred, a văzut că nu are cărarea bine pieptănată, dar n-a simțit nimic. Marele avantaj cu morții ăștia e că se face loc în jurul lor.

Pe vremea când bătrânul Springer încă își dădea de zor ifose, viața la salonul auto era grea. Îi puna să rămână peste program, ținea salonul deschis în serile de iarnă, când pe Route 111 nu era nici țipenie de utilaj de dezăpezire, turuia tot timpul ca o moară stricată, cu glăsciorul lui pițigăiat, despre principiile călăuzitoare ale randamentului și despre profitul dezastruos, despre serviciile oferite clienților și despre mecanicul auto care și-a lăsat sau nu amprenta degetului mare pe volanul vreunei rable sau vreun muc de țigară în scrumieră. Când era la salonul auto, cu toții încercau parcă să umple o piele uriașă, imaginată de Springer, o piele căreia își dedica tot timpul și toată energia, un Springer Motors ideal. După moartea lui, pielea aceea a devenit pielea lui Harry, în care acesta a ajuns să se simtă bine. Acum, că el este regele salonului auto, îi place locul ăsta, cu pogonul de asfalt, mirosul de mașină nouă-nouță, care se simte până și în pliante și în corespondența cu încurajări primită de la Toyota, din California, mocheta spălată cu detergent spumant, care acoperă toată suprafața salonului, isprăvile lui de baschetbalist, îngălbenite de vreme, înșirate pe pereți alături de plachetele pe care scrie Kiwanis, Rotary și C of C, și trofee de pe o poliță mai înaltă, câștigate de echipele din campionatul de copii sponsorizate de firmă, tihna totală, mulțumitoare a acestui loc masculin, condimentată de fetele de la contabilitate și recepție, care forfotesc sub comanda bătrânei Mildred Kroust, și miniaturalele cărți de vizită care au imprimat pe ele HAROLD C. ANGSTROM și dedesubt DIRECTORUL DEPARTAMENTULUI VÂNZĂRI. Omul-imagine. Pe postul de centru, cu care nu este obișnuit, el, care fusese jucător de atac. Harry se simte un pic aerian stând aici în propria lui piele, proiectându-și imaginea. Filozofia lui este aceea că mașinile se vând de la sine. Reclamele la Toyota sunt difuzate tot timpul la televizor, băgând oamenii la idei. Îi place să participe la toată tărășenia asta; îi place să vadă cum comunitatea îi dă dreptate după ce l-a ignorat ca pe un gunoi încă de când a terminat liceul. Descoperă că ceilalți bărbați din Rotary și Chamber sunt tipii cu

care a jucat baschet pe vremuri sau frații lor mai mici, urâți ca dracu'. Îi place să înoate în bani, percepția lui despre sine este aceea a unui vlăjgan nesărat, cumsecade, înalt de un metru nouăzeci și trei și care acum trage vreo nouăzeci și șapte de kilograme, cu o talie de o sută cinci centimetri, după cum i-a spus vânzătorul de la raionul de confecții din magazinul Kroll's, până când a supt burta și degetul individului a mai scăzut, fără tragere de inimă, câțiva centimetri la măsurătoare. De unde odinioară îi plăcea să se privească în oglinzi, acum le evită. Chipul lui dintr-un trecut îndepărtat, cu părul tuns perie și cu fălci înguste, și cu privirea aceea adolescentină, somnoroasă, pusă pe rele, din fotografiile lucioase cu echipa, mai dăinuie în prezent asemenea tijelor de crom din botul și aripile unui automobil privit din față. Nasul i-a rămas mic și drept, poate că privirea de-acum îi e mai puțin somnoroasă. Vârfurile urechilor i le ascunde o tunsoare de om de afaceri, cu părul bogat, înfioat, curat, pieptănat peste începutul de chelie din zona tâmpelilor. Nu s-a dat niciodată în vânt după cultura underground, cu drogurile ei și cu tentativele de eschivare de la efectuarea serviciului militar, dar îi place să fie lăsat, în limite rezonabile, să aibă părul ceva mai lung decât pușcașii marini de pe vremuri și să-l poarte înfioat. În oglinda în care se bărbiește, vede că sub bărbie i-a răsărit un haos de piele flască și striuri, pe care nu suportă să-l contemple. Și totuși, viața e dulce. Asta era expresia folosită pe vremuri de cei vârstnici și, în tinerețe, se întreba ce-o fi vrut să însemne.

Astă-noapte a căzut grindină în Brewer și în suburbii. Pietre de mărimea bilelor de sticlă au sărit în sus din micile curți în pantă și au bătut darabana pe indicatoarele de tinichea pe care pălpăiau lămpile de neon din centru. A urmat apoi o aversă în ale cărei băltoace s-au oglindit zorii cenușii ca piatra. Apoi s-a pornit un vânticel și soarele și-a revărsat razele auriu, iar asfaltul peticit, cu dungi albe, din fața salonului auto este uscat în după-amiaza târzie din cea mai lungă sâmbătă a lunii iunie și totodată prima a verii calendaristice. De regulă, într-o zi de sâmbătă, pe Route 111 e o forfotă ne bună de cumpărători ce iau cu asalt mallurile înălțate pe locul fostelor ogoare cultivate cu porumb, secară, roșii, varză și căpșuni. Dincolo de autostradă, de cele patru piste de beton și de parapetul median din aluminiu, hârbuit de nenumărate accidente date uitării, se află o clădire scundă, cu fațada acoperită cu cărămidă închisă, din zgură presată, în care, de la data când a fost înjghebată în pripă, din placaj, chiar sub ochii lui Harry, au funcționat de-a lungul vremii mai multe restaurante

falimentare, și pe care acum a preluat-o firma Chuck Wagon, specializată în mâncare pentru acasă. Astăzi până și Chuck Wagon pare pustiu. Dincolo de parcare a lui presărată cu cartoane turtite, în care s-a vândut mâncarea, un copac însingurat, un arțar prăfuit, se adapă dintr-un canal ce a ajuns în timp un simplu șanț. Sub ramurile lui putrezește o masă de picnic nefolosită de nimeni, căci se află mult prea aproape de containerul de gunoi plin ochi al restaurantului, ținut lângă ușa bucătăriei. Șanțul marchează hotarul unei parcele de teren arabil care a fost vândută și care, deocamdată, își așteaptă dezvoltatorii imobiliari. De la distanță, acest bătrân arțar falnic pare să-i adreseze lui Harry tot timpul o rugămintă pe care el este nevoit s-o ignore.

Se întoarce de la vitrina prăfuită și-i spune lui Charlie Stavros:
— A dat panica în ei.

Charlie ridică privirea din hârtoagele de pe birou, nota de vânzare și un formular NV-1 pentru un Barracuda 8 model '74 pe care, în sfârșit, l-au măritat ieri pe două mii opt sute de dolari. Nimănui nu-i mai trebuie mașinile astea vechi, care înghit benzină multă, dar ești obligat să le primești la schimb. Charlie se ocupă de mașinile second hand. Deși are o vechime de două ori mai mare decât Harry aici, la Springer Motors, biroul lui se află într-un colț al salonului, fără pereți despărțitori, iar funcția trecută pe cartea de vizită este ȘEF DEPARTAMENT VÂNZĂRI. Și totuși, nu îi poartă pică. Își așază stiloul paralel cu marginea hârtiilor și îi răspunde șefului său cu o întrebare:

— Ai văzut zilele trecute în ziare că undeva, în mijlocul statului, proprietarul unei benzinării și nevastă-sa făceau plinul automobilelor care așteptau la coadă, iar una dintre mașini a ambreiat din greșeală și a strivit-o pe femeie de automobilul care urma la rând, am citit că parcă i-a zdrobit șoldul sau așa ceva, și, în timp ce soțul a prins-o în brațe și a strigat după ajutor, șoferii, în loc să-l ajute, au pus mâna pe pompe și și-au făcut plinul gratuit?

— Mda, răspunde Harry, cred că am auzit chestia asta la radio, deși e greu de crezut. Și am auzit și altă poveste, despre un tip din Pittsburgh, care și-a proptit niște butuci sub roțile din spate, să și le salte în sus și să aibă în rezervor benzină de câțiva cenți în plus. Asta se cheamă nebulie curată.

Charlie emite un hohot sardonice, scurt, și-i explică:

— În ziua de azi omul de rând acționează ca o companie petrolieră. Eu am petrolul meu, tu du-te-n mă-ta.